

EMILIAN GALAICU-PĂUN

Pentru Gândirea liberă

01 iunie, 2020

Emilian Galaicu-Păun

Tocmai încheiasem lectura romanului *Cizme, robă, cămașă de noapte*, de Jorge Amado (1912 - 2001), Univers, 2014 - pasionantă, fiind vorba de alegerea de noi membri în Academia Braziliană de Litere, care până și sub dictatura militară a *Statului Nou* a reușit să-și păstreze, mai mult sau mai puțin, libertatea de gândire și de acțiune (scriere pe care o voi prezenta de astăzi în câteva săptămâni) -, când am primit acest *Apel al unui grup de intelectuali, reprezentanți ai mediului academic și ai celui universitar, semnatari ai Declarației de Independență, scriitori, oameni de artă, jurnaliști etc.* pe care găsesc de cuviință să-l fac public, solidarizându-mă întru totul cu semnatarii acestuia.

La începutul anilor '90, venerabila noastră instituție științifică și culturală a avut câteva zvâcniri de demnitate, mai cu seamă privitoare la limba română, deschizându-și totodată porțile pentru niște cărturari de marcă ostracizați & puși la index în perioada sovietică (Ion Druță, Mihai Cimpoi, Dumitru Matcovschi ș.a.). După, lucrurile au luat-o pe-o pantă descendentă, iar de la un moment dat, de-a dreptul în derivă. Care deriva a început odată cu alegerea – de fapt, numirea – lui Gheorghe Duca, ex-ministru al Ecologiei, Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului între 2001 și 2004, în primul mandat al președintelui Vladimir Voronin, în funcția de Președinte al AȘM; și deja din postul de președinte al AȘM, acad. Gheorghe Duca va face jocul aceluiași Voronin, în aprilie 2005, înaintându-și candidatura la funcție de președinte al Republicii Moldova (va obține un singur vot – gurile rele zic că al contra-candidatului său, căruia i-a netezit astfel drumul spre un al doilea mandat). După 14 ani de „Duca[t]” (24 august 2004 – 28 noiembrie 2018), AȘM se va vedea împărțită în mici feude, și acestea înstrăinate pe la ministere (de parcă statul n-ar avea suficienți funcționari, mai trebuiau mobilizați savanții!) – și cu asta *Adio, cercetare!* Altfel spus, statul captiv al ultimilor ani a reușit să ia în captivitate și gândirea, prin Instituția ce-ar fi trebuit să reprezinte elita intelectuală a unei națiuni, și care acum se vede marginalizată (dacă nu cumva și dezmembrată, prin trecerea unor Institute ale AȘM în subordinea ministerelor de resort), nu și pe oamenii de știință onești care-și fac auzită astfel vocea.

Că tot am rostit sintagma – *Gândirea captivă* a polonezului Czesław Miłosz (Premiului Nobel pentru Literatură, 1980) apărea la Paris în chiar anul morții lui Stalin, 1953, fiind tradusă ulterior în toată lumea. Peste ani, Gianni Vattimo și Pier Aldo Rovati publicau *Gândirea slabă*, și ea având un răsunet planetar. Nu cumva a venit timpul unui discurs ferm, savant și intelectual, unul de reafirmare a Gândirii libere?!

APELUL

Unui grup de intelectuali, reprezentanți ai mediului academic și ai celui universitar, semnatori ai Declarației de Independență, scriitori, oameni de artă, jurnaliști, pedagogi, medici, lucrători ai instituțiilor de drept

CĂTRE POPORUL REPUBLICII MOLDOVA

CĂTRE FORURILE DECIZIONALE ALE STATULUI

Constatând cu profundă îngrijorare impasul în care s-a pomenit societatea noastră în urma politicilor naționale, sociale, economice și de altă natură, care mai bine de două decenii au ținut doar interesul egoist de putere al unor cercuri oligarhice corupte;

Ținând cont de faptul că în degringolada generală, în care primează manipulările unui politicianism cinic de conjunctură cu implicitele deformări ale adevărului și instigări la ură și dispreț suveran față de normele elementare de conviețuire socială, vocea elitei intelectuale este practic absentă;

Conștienți de impactul destabilizator și distructiv al vacuumului intelectual din orice societate și, cu atât mai mult, dintr-o societate ca a noastră, cu atâtea valuri de epurare și hemoragii tragice în rândul intelectualității basarabene din 1940 încoace;

Având deplina convingere că regenerarea vitală a unei societăți ajunsă în pragul colapsului este posibilă numai prin mobilizarea și ridicarea la rang de *autoritate națională* reală, de necontestat a efortului moral și spiritual creator al tuturor forțelor intelectuale de care dispune, în special, al celor din domeniul cercetării;

Recunoscând că acest lucru nu este cu putință fără instituționalizarea lor într-o structură autonomă, flexibilă, nesupusă jocurilor de putere ale politicianului, capabilă să reacționeze prompt, profesionist, cu expertize înalt calificate la problemele și imperativele stringente ale realităților naționale, să articuleze cu responsabilitate și discernământ soluții de revitalizare a societății, programe și strategii de dezvoltare durabilă;

Remarcând în tradiția noastră rolul de instituție națională fundamentală a Academiei de Științe, luând în considerație și potențialul de cadre, precum și baza logistică de care a dispus până nu demult, suntem ferm convinși că acest for științific poate și trebuie să revină în prim-planul inițiativelor de stopare a crizei endemice sociale, ca generator de idei și proiecte, dar și ca arbitru al deciziilor de o importanță vitală pentru întreaga societate.

Animați de răspunderea față de viitorul nostru tot mai incert, încredințați că destinul de mâine depinde numai de acțiunile noastre ferme de azi, ghidați de ideea că resuscitarea socială e posibilă doar prin mijlocirea forței creative a ideilor purtând girul unei autorități naționale,

PROPUNEM:

1. Considerarea programului politic de reformare a Academiei de Științe și a domeniului cercetării ca fiind unul EȘUAT prin diletantism, decizii arbitrare și imixțiuni de interese oculte oligarhice față de patrimoniul instituției.

2. Recunoașterea publică, onestă, că actualul statut al AȘM de simplu club de discuții, fără institute de cercetare, fără prerogative decizionale, cu o funcție platonice de consultanță și cu un aparat birocratic umflat reduce, în realitate, AȘM la un rol social de instituție parazitată.

3. Admiterea evidenței că cercetarea științifică se află astăzi în Republica Moldova sub presiunea enormă a unui sistem contorsionat supraetajat de structuri birocratice de „control” (ministere, agenții, instituții financiare), care situează munca savanților în regimul aleatoriu al bunului plac al unor funcționari fără pregătire în domeniu și care substituie prioritățile de cercetare cu preponderențele inflexibile ale multiplelor dosare și „dări de seamă”.

4. Dat fiind faptul că, în lumina celor expuse mai sus, imperativul reformării AȘM și a domeniului cercetării științifice în ansamblu ESTE O PRIORITATE NAȚIONALĂ, suntem siguri că Academiei de Științe îi revine în acest proces o funcție diriguitoare de primă vioară.

5. Luând în considerație suspiciunile (întemeiate, după mărturisirile din mass-media ale unor persoane avizate) de ilegitimitate a alegerilor actualului Președinte al AȘM prin imixtiunea și presiunile factorilor politici, dar și slabele sale performanțe manageriale demonstrate, pe care crede dumnealui că le poate compensa cu noi obediențe politice, apare în mod stringent necesitatea alegerii, în baza competiției mai multor candidați cu propuneri de programe de reformare a științei, a unei noi conduceri a AȘM.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Mihai Cimpoi, academician

Haralampie Corbu, academician

Boris Găină, academician

Leonid Culiuc, academician

Andrei Eșanu, academician

Valeriu Pasat, academician

Gheorghe Rusanc, academician

Gheorghe Șișcanu, academician

Mariana Șlapac, membru corespondent

Demir Dragnev, membru corespondent

Nina Corcinschi, directorul Institutului de Filologie Română „B.P. Hasdeu”, dr.hab. în filologie

Andrei Țurcanu, dr.hab. în filologie, votant și semnatar al Declarației de Independență

Alexandru Burlacu, dr.hab. în filologie

Vlad Pâslaru, dr.hab. în pedagogie

Vasile Bahnaru, dr.hab. în filologie

Eugenia Mincu, dr.hab. în filologie

Olesea Gârlea, doctor în filologie

Sergiu Cogut, doctor în filologie

Dumitru Apetri, doctor în filologie

Ion Bărbuță, doctor în filologie

Ion Buruiană, doctor în filologie

Galaction Verebceanu, doctor în filologie

Galina Anițoi, doctor în filologie

Alexandru Cosmescu, doctor în filologie

Viorica Răileanu, doctor în filologie

Nadejda Ivanov, doctor în filologie

Constantin Ivanov, doctorand

Liliana Botnaru, doctorand

Radio Free Europe/Radio Liberty © 2020 RFE/RL, Inc. Toate drepturile rezervate